

DOI: 10.31648/kpp.9411

Mikołaj Orfin

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0009-0004-5370-0585

mikolaj.orfin@student.uwm.edu.pl

Psychologiczny profil zbrodniarzy wojennych**Wstęp**

Rozważania o zbrodniarzach wojennych powinny być poprzedzone zamysłem nad istotą wojny, bo przecież bez „aktorów” jej teatru trudno byłoby mówić o tej grupie sprawców przestępstw. Według Carla Von Clausewitza¹ „wojna to czyn polityczny, dalszy ciąg stosunków politycznych przejawiających się w aktach przemocy, mający na celu zmuszenie przeciwnika do spełnienia naszej woli. Ostatecznym celem działań wojennych jest obezwładnienie wroga, jego rozbrojenie – doprowadzenie jego sił zbrojnych do stanu, w którym nie będą one zdolne do walki”². To jedna z najczęściej przywoływanych definicji w pracach naukowych z obszaru prawa konfliktów zbrojnych, jak i bezpieczeństwa. W historii ludzkości wojny nie były i nie są niczym nowym. Trudno wymienić wszystkie, jakie miały miejsce, a i ramy opracowania na to nie pozwalają. W ubiegłym wieku miały miejsce dwie wojny światowe: pierwsza w latach 1914–1918 oraz druga trwająca od 1939 r. do 1945 r. Dzięki badaniom Matthew White’a wiadomo, że podczas II wojny światowej zginęło około 66 mln ludzi³ (podczas I wojny światowej – 15 mln ofiar⁴). W większości byli to cywile.

Jak wiadomo, za tymi zbrodniami stoją ludzie, żołnierze i ich dowódcy (choć nie tylko). Najbardziej znanymi spośród zbrodniarzy wojennych są Adolf Hitler i Józef Stalin. W roku 2022 do wymienionych dołączył Władimir Putin, prezydent Federacji

¹C. von Clausewitz, *O wojnie*, Warszawa 2022, s. 35.

²B. Balcerowicz, *Czym jest współcześnie wojna?*, „Ethos” 2005, R. XVIII, nr 3–4, s. 129–149.

³Necrometrics (Part of the Historical Atlas of the 20th Century by Matthew White), *Death Tolls across history*, <https://necrometrics.com/ww2stats.htm> (dostęp: 31.03.2023).

⁴Ibidem.

Rosyjskiej, za którym międzynarodowy list gończy wydał Międzynarodowy Trybunał Karny w Hadze. 24 lutego 2022 r. na rozkaz wyżej wymienionej siły zbrojne Federacji Rosyjskiej rozpoczęły „specjalną operację wojskową”, co cywilizowany świat nazwał wojną.

Celem niniejszego artykułu jest próba spojrzenia na zbrodniarzy wojennych w perspektywie nauki, w szczególności psychopatologii. Zachowania tych ludzi są inne niż większości społeczeństwa, pełne nienawiści, mściwości i podłości. Kim zatem są (byli) zbrodniarze wojenni i co jest (było) przyczyną ich agresywnego względem innych narodów zachowania? Z pewnością nie uda się udzielić pełnej, wyczerpującej odpowiedzi na to pytanie, choćby dlatego że brak jest wielu danych. Można jednak podjąć próbę opracowania zarysu sylwetki psychicznej takiej jednostki.

Zbrodnie wojenne

Według Marcina Marcinka, powołującego się na innych autorów, międzynarodowe prawo karne⁵ tworzy podstawy indywidualnej odpowiedzialności karnej dokonywanej przed sądami i trybunałami międzynarodowymi. Autor posiłkuje się definicją Piotra Hofmańskiego oraz Hanny Kuczyńskiej. Według nich prawo karne międzynarodowe rozumiane jest jako „prawo stosowane przez międzynarodowe trybunały karne, które dotyczy odpowiedzialności karnej jednostek za zbrodnie prawa międzynarodowego na forum międzynarodowym oraz postępowania w sprawach o te zbrodnie”⁶.

Po II wojnie światowej przed sądami wojskowymi stanęli zbrodniarze wojenni⁷. Przyjmuje się, że był to moment szczególny, przynosząc progres międzynarodowego prawa karnego. Według Marcina Stankiewicza „doniosłe znaczenie dla ukształtowania zasad odpowiedzialności za zbrodnie wojenne popełnione w czasie drugiej wojny światowej miała Deklaracja moskiewska o okrucieństwach, czyli podpisana w Moskwie 1 grudnia 1943 r. deklaracja trzech mocarstw – Stanów Zjednoczonych, Związku Radzieckiego i Wielkiej Brytanii. Państwa te oświadczyły, że oficerowie i żołnierze niemieccy oraz członkowie NSDAP winni popełnienia zbrodni zostaną odesłani do kraju, gdzie dopuścili się przypisanych im czynów, w celu osądzenia i ukarania”⁸.

Lata po II wojnie światowej to także czas ścigania hitlerowskich zbrodniarzy, którzy zbiegli do Argentyny czy innych państw Ameryki Południowej⁹. Po wojnie na terenie dawnej Jugosławii powołano specjalny trybunał do osądzenia zbrodni

⁵M. Marciniak, *Klasyfikacja prawna zbrodni międzynarodowych*, https://nauka.uj.edu.pl/aktualnosci/-/journal_content/56_INSTANCE_Sz8leL0jYQen/74541952/150532935#:text=Zbrodnia%20ta%20ma%20zatem%20podłoże,grupy%20w%20rozumieniu%20definicji%20ludobójstwa (dostęp: 31.03.2023).

⁶P. Hofmański, H. Kuczyńska, *Międzynarodowe prawo karne*, Warszawa 2020, s. 17.

⁷Zob. A. Kanarek, *Proces norymberski w historyczno-praunych analizach Franciszka Ryszki. Pojęcie przestępcy i przestępstwa*, „Studia nad Faszyzmem i Zbrodniami Hitlerowskimi” 2011, z. 33, s. 455 i nast.

⁸M. Stankiewicz, *Zasady odpowiedzialności zbrodniarzy wojennych przed Międzynarodowym Trybunałem Wojskowym*, „Studia Prawnoustrojowe” 2006, nr 6, s. 145.

⁹Zob. A. Ratke-Majewska, *Poszukiwania zbrodniarzy wojennych i kolaborantów w Ameryce Łacińskiej w dokumentach polskich służb zagranicznych z lat 1945–1950*, „Ameryka Łacińska” 2022, nr 1(115), s. 59 i nast.

wojennych¹⁰. „Jednym z podstawowych elementów międzynarodowego prawa karnego jest obecnie Międzynarodowy Trybunał Karny w Hadze (MTK), który działa od 1 lipca 2002 r. Pierwsze plany utworzenia stałego międzynarodowego sądu karnego pojawiły się już po procesach norymberskich. Ze względu na fakt, że bezpośrednio po ich zakończeniu pomiędzy dominującymi mocarstwami światowymi rozpoczynała się zimnowojenna rywalizacja, jakiegokolwiek porozumienia przynoszące na szczybel międzynarodowy kwestie tak doniosłe jak odpowiedzialność karna stały się niemożliwe. Pomysł na utworzenie Trybunału powrócił po zakończeniu zimnej wojny, jednakże prace nad jego powołaniem zintensyfikowały dopiero zbrodnie popełnione podczas rozpadu Jugosławii oraz ludobójstwa w Rwandzie”¹¹.

Zgodnie z Rzymskim statutem Międzynarodowego Trybunału Karnego¹² zbrodnie wojenne oznaczają „poważne naruszenia Konwencji Genewskich z dnia 12 sierpnia 1949 r., mianowicie jakiegokolwiek z wymienionych poniżej działań skierowanych przeciwko ludziom lub dobrom chronionym na podstawie postanowień odpowiedniej Konwencji Genewskiej”¹³ i „inne poważne naruszenia praw i zwyczajów prawa międzynarodowego mających zastosowanie do konfliktów zbrojnych o międzynarodowym charakterze”¹⁴. Pod tymi zapisami ustępów art. 8 zawarto aż 34 różnych zbrodni wojennych. Można wymienić przykładowo „zamierzone zabójstwo”, „tortury lub niehumanitarne traktowanie, w tym eksperymenty biologiczne”, „poważne zniszczenia i przywłaszczenia mienia, nieusprawiedliwione koniecznością wojskową i dokonywane bezprawnie i samowolnie”, „bezprawna deportacja lub przesiedlenie albo bezprawne pozbawianie wolności”¹⁵, „zamierzone kierowanie ataków przeciwko ludności cywilnej lub osobom cywilnym niebiorącym bezpośredniego udziału w działaniach wojennych”¹⁶. Takich zbrodni dopuszczają się żołnierze Federacji Rosyjskiej na terenie Ukrainy (od 24 lutego 2022 r., kiedy to wojska rosyjskie rozpoczęły działania wojenne w tym kraju). 17 marca 2023 r. Międzynarodowy Trybunał Karny oskarżył W. Putina o odpowiedzialność za zbrodnie wojenne na Ukrainie i wydał nakaz aresztowania prezydenta Federacji Rosyjskiej.

Jak stanowi definicja, zbrodnie wojenne można popełnić jedynie w trakcie trwania konfliktu zbrojnego międzynarodowego, w którym uczestniczą minimum dwa państwa, lub – w przypadku konfliktu nie międzynarodowego – który polega na walce państwa z organizacją zbrojną niepaństwową lub walce pomiędzy tylko takimi grupami. Żeby można było mówić o zbrodni wojennej, trzeba dopuścić się czynu zabronionego pod groźbą kary w związku z tym konfliktem.

¹⁰Zob. A. Szpak, *Zbrodnie w Srebrenicy i Sarajewie przed Międzynarodowym Trybunałem Karnym ds. Zbrodni w b. Jugosławii. Casus Ratko Mladicia*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2012, nr 74, z. 4, s. 79 i nast.

¹¹*Międzynarodowy Trybunał Karny w Hadze*, <http://karne.pl/prawo/miedzynarodowy-trybunal-karny-w-hadze/> (dostęp: 10.04.2023).

¹²Rzymski statut Międzynarodowego Prawa Karnego z dnia 17 lipca 1998 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 708), art. 8.

¹³Ibidem, art. 8 ust. 2a.

¹⁴Ibidem, art. 8 ust. 2b.

¹⁵Ibidem, art. 8 ust. 2a pkt 1, 2, 4, 7.

¹⁶Ibidem, art. 8 ust. 2b pkt 1.

Aby stać się sprawcą zbrodni wojennej, nie trzeba być żołnierzem lub członkiem organizacji zbrojnej, równie dobrze osoba cywilna może się tego dopuścić, choć jest to rzadkością. Odpowiedzialność za przestępstwa żołnierzy ponoszą również dowódcy, którzy wydali rozkaz lub byli świadomi popełnionych czynów przez podwładnych. Motywacji do popełnienia zbrodni wojennych może być wiele, należą do nich m.in. żądza zemsty, pragnienie wzbogacenia się lub niczym nieuzasadnione okrucieństwo¹⁷.

Zbrodniarze wojenni

Dla ścisłości należy wskazać, że zbrodniarz wojenny jest to człowiek, który dopuścił się zbrodni wojennej¹⁸. Mianem zbrodniarza wojennego można by nazwać setki tysięcy osób, jak nie miliony. Do najbardziej znanych zalicza się Adolfa Hitlera, Józefa Stalina i aktualnie Władimira Putina oraz jego żołnierzy (w tym także najemnicy z grupy Wagnera). Do tej niechlubnej grupy należą też m.in. Rudolf Höss, Ante Pavelić, Adolf Eichmann, Heinrich Himmler, Herman Göring i inni. Zbrodniarzem wojennym równie dobrze może zostać szeregowy żołnierz lub cywil, który dopuścił się zbrodni w imię jednego z państw biorących udział w wojnie.

Zanim zostanie przedstawiony profil psychologiczny (psychiczny) zbrodniarzy wojennych, warto przybliżyć sylwetki wymienionych zbrodniarzy wojennych, ponieważ jest to niezbędne do pełniejszego zrozumienia ich psychiki.

Jako pierwszego znanego wszystkim należy wskazać Adolfa Hitlera. Był przywódcą nazistowskiej partii w Niemczech¹⁹, jest odpowiedzialny za Holocaust i śmierć 6 mln europejskich Żydów (ponad milion ofiar stanowiły dzieci)²⁰. Po śmierci matki w 1908 r. przeprowadził się do Wiednia, gdzie zaczął interesować się polityką. Jako żołnierz-ochotnik w październiku 1918 r. został wysłany do Belgii. Tam zdobył dwa odznaczenia wojenne za odwagę. W 1920 r. opuścił armię i podjął się działań propagandowych. 8 listopada 1923 r. ogłosił początek rewolucji narodowej. Za swoistą próbę przewrotu w państwie trafił do więzienia, gdzie zaczął pisać *Mein Kampf*. Zawarł w osobliwym tekście swoją obsesyjną wizję czystej rasy (tzw. aryjska rasa). Pod koniec stycznia 1933 r. Paul von Hindenburg mianował Hitlera kanclerzem. 30 stycznia 1933 r. powstała III Rzesza²¹.

W 1943 r. Henry Murray, dyrektor Harvard Psychological Clinic w School of Arts and Sciences²², na prośbę Waltera C. Langer, psychologa współpracującego z Office of Strategic Service, opracował profil psychologiczny Adolfa Hitlera. Na podstawie tekstów i przemówień przywódcy III Rzeszy oraz relacji świadków określił jego typ

¹⁷M. Marciniak, op. cit.

¹⁸*Zbrodniarz wojenny*, <https://pl.glosbe.com/pl/pl/zbrodniarz%20wojenny> (dostęp: 4.04.2023).

¹⁹*Adolf Hitler*, <https://www.history.com/topics/world-war-ii/adolf-hitler-1> (dostęp: 5.04.2023).

²⁰*Ofiary nazistów: nazistowska ideologia rasowa*, <https://encyclopedia.ushmm.org/content/pl/article/victims-of-the-nazi-era-nazi-racial-ideology> (dostęp: 5.04.2023).

²¹*Adolf Hitler...*

²²*Henry Murray*, <https://psychology.fas.harvard.edu/people/henry-murray> (dostęp: 5.04.2023).

osobowości jako *counteractive*, (w tłum. na jęz. polski 'odwetowo-reaktywny'). Typ ten charakteryzuje się uporczywym wysiłkiem celem pokonania swoich życiowych upokorzeń, słabości oraz ułomności. Psychika jednostki wytwarza przez to superego, by stać się przeciwieństwem. Murray wymienia cztery główne cechy osobowości Hitlera: „1. reaktywna potrzeba dominacji i wyższości; 2. reaktywna potrzeba agresji i zemsty; 3. tłumienie sumienia moralnego, konformizmu i miłości; 4. projekcja na innych najbardziej potępianych cech jego własnej osobowości”²³.

Hitler, czując się gorszy, reagował na swoją wstydlivość i uległość potrzebą kontroli, wyższości. Jednocześnie podziwiał i zazdrościł przewagi osobom dominującym. Dążył do tego, by stać się lepszym, przez co miewał ataki nadzwyczajnej pewności siebie, uznając się za wizjonera²⁴. U Hitlera sumienie, autokrytycyzm i poczucie humoru były słabo rozwinięte. Można nazwać go „megalomanem”. Adolf Hitler był osobą o niskiej samoocenie oraz o wysokiej wrażliwości, jednak jego zachowanie było całkiem odwrotne. Był dominujący, autokratyczny i agresywny, choć równolegle karał za okazywanie słabości przez innych²⁵.

Przyczyn w zaburzeniu osobowości führera można doszukiwać się w jego dzieciństwie. Był silnie emocjonalnie związany z matką. Wielu psychoanalityków tłumaczy zaburzenia w życiu dorosłym taką właśnie relacją. W przypadku Hitlera jego nieśmiałość mogła być związana z przytłaczającą go matką²⁶, choć nie zostało to udowodnione. Natomiast relacja z apodyktycznym ojcem była zupełnie inna, bił on swojego syna, więc stosunki wzajemne były oschłe, brutalne²⁷. „Powiedzieć, że od ojca obrywał – to nic nie powiedzieć. Według siostry Pauli codziennie wieczorem dostawał lanie, gdyż nie wracał punktualnie do domu”²⁸. „Alois wymagał od syna przede wszystkim uległości. Nie tylko krzyczał na niego, ale też upokarzał – na przykład wzywał go gwizdniem (według innych źródeł: pstrykał w palce) i Adolf przybiegał jak na komendę”²⁹.

Analizując przytoczone wypowiedzi należy zwrócić uwagę na podobieństwo w zachowaniu ojca do zachowania syna już w życiu dorosłym. Nie ulega wątpliwości, że dzieciństwo Hitlera mogło mieć duży wpływ na jego zaburzenia i późniejsze zachowania.

Henry Murray doszukiwał się również przyczyn w seksualności führera. Twierdził, że „pasywna tendencja masochistyczna [Hitlera – przyp. autora] wynika z podświadomej potrzeby kary. (...) Jego impotencja musi zostać uznana jako wytłumaczenie nadmiernego poszukiwania wyższości. Skoro nie jest w stanie okazać męskości przed

²³ P. de Sutter, *Szaleńcy u władzy, czyli sposób w jaki psychologia pozwala zrozumieć polityków*, Warszawa 2009, s. 22.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Ibidem, s. 24.

²⁷ J. Todland, *Hitler. Reportaż biograficzny*, Warszawa 2014, s. 19, 30.

²⁸ *Jakim dzieckiem był Adolf Hitler?*, <https://ciekawostkihistoryczne.pl/2016/06/01/jakim-dzieckiem-byl-adolf-hitler/> (dostęp: 5.04.2023).

²⁹ Ibidem.

kobietą, zmuszony jest to kompensować, demonstrując siłę przed mężczyznami³⁰. Zaobserwowano u niego wiele czynników wpływających na zaburzenia erekcji, natomiast nie można potwierdzić skłonności masochistycznych Hitlera. Murray opierał swoje stwierdzenie na zeznaniach osób, które były blisko przywódcy III Rzeszy. Henry Murray przypisywał Hitlerowi tłumiony homoseksualizm, lecz nie można tego potwierdzić. Ta teoria oparta była na fizyczności führera, zawierającej niektóre cechy kobiece, co wiąże się z przesądami z tamtych czasów.

Nie można tłumaczyć zachowania Hitlera jego seksualnością. Mogła ona mieć niewielki wpływ na niektóre jego zaburzenia w zachowaniu, lecz nie była kluczowym czynnikiem, który tłumaczył całą jego osobowość. Ryzykowne jest oparcie tezy o wszystkich zaburzeniach jedynie na seksualności, która w tym przypadku nie odbiegała drastycznie od normy.

Istotne pytanie dotyczące Hitlera powinno dotyczyć jego obsesyjnej nienawiści do Żydów oraz innych mniejszości i ras. Wszystko ma prawdopodobnie podłoże psychiczne. Murray wskazał osiem punktów, które mogą tłumaczyć to zjawisko. Są one dość ogólne, choć niektóre są naprawdę ciekawe i możliwe, że trafne. Punkt trzeci jest zdecydowanie najciekawszy spośród ośmiu, które wymienił: „Żydzi byli środowiskiem, na które mógł przerzucić swoje własne poczucie niższości (swoją własną wrażliwość, słabość, nieśmiałość, masochizm)”³¹. Idealnie odzwierciedla to, o czym wcześniej wspominał Murray – mianowicie o osobowości odwetowo-reaktywną. Swoją słabość równoważył okrutnymi decyzjami. Co ciekawe, przejawiał większą nienawiść do słabszych (mniejszości) niż do groźniejszych rywali (aliantów). Wskazuje to na jego brak pewności siebie.

Wyniki badań Theodora Adorno ukazały związek między uprzedzeniami rasistowskimi a osobowością władczą, co pokrywa się z analizą cech psychicznych Hitlera jako zbrodniarza wojennego³².

Obecnie przyjmuje się, że rasizm związany jest z bazowymi mechanizmami psychologicznymi. Przykładem może być „potrzeba szacunku dla samego siebie (dyskredytując innych, sam podnoszę swoją wartość), »uraz narcystyczny« według terminologii freudowskiej”³³. U Hitlera działało to w taki sposób, że gdy osoby atakowane przez niego poddawały się, on stawał się coraz bardziej agresywny (tłumaczy to jego jeszcze większą brutalność pod koniec tzw. czystek etnicznych i narodowościowych).

Fritz Redlich w swojej pracy *Hitler: diagnosis of a destructive prophet*³⁴ przeanalizował cechy Hitlera i doszedł do wniosku, że jego antysemityzm wynikał z „iluzji paranoidalnej” – odmiany strachu, jaka wywołuje halucynacje³⁵. W przypadku przywódcy III Rzeszy było nią przeświadczenie, że Żydzi dominują nad światem. „Urojenia paranoidalne były najbardziej znaczącym związkiem psychopatologicznym Hitlera.

³⁰ P. de Sutter, op. cit., s. 25.

³¹ Ibidem, s. 33.

³² T. Adorno, *Osobowość autorytarna*, Warszawa 2010, s. 318.

³³ P. de Sutter, op. cit., s. 35

³⁴ Zob. F. Redlich, *Hitler: diagnosis of a destructive prophet*, Oxford 1998.

³⁵ Ibidem, s. 294.

Atrybut paranoidalny odnosi się do osób, które są niezwykle podejrzliwe i wierzą, że inne osoby lub instytucje ich prześladują, dyskryminują i wykorzystują. Niosą urazy, niechętnie wybaczą i mają tendencję do odwetu słowami i zachowaniem. Paranoidalne jednostki są doświadczane przez innych jako nieprzyjemne i trudne. Są skryci i strzeżeni, a zatem stosunki społeczne są wątłe. Osoby paranoiczne są skłonne do szukania ukrytych znaczeń³⁶.

Zostaje do rozstrzygnięcia najważniejsze kwestia, czy Adolf Hitler był „szalony”? Według Henrygo Murraya Austriak posiadał wszystkie objawy schizofrenii paranoidalnej oraz twierdził, że trzeba wziąć pod uwagę prawdopodobieństwo stuprocentowego załamania umysłowego. Jego zdaniem rozpoznanie „osobowości psychopatycznej” ma całkowitą rację bytu³⁷.

Można też się oprzeć na pracy Katarzyny Siemienkiewicz *Neurobiologiczne podłoże osobowości psychopatycznej*³⁸, aby dojść do tej samej konkluzji dotyczącej „osobowości psychopatycznej” Adolfa Hitlera. Psychopatia w systemie DSM-5³⁹ jest określona jako „antyspołeczne zaburzenie osobowości”. Już w samej definicji widnieje określenie opisujące okrutne decyzje wodza nazistowskich Niemiec. W ICD-10⁴⁰ „osobowość dyssocjalna” charakteryzuje się „zmniejszonym poczuciem winy, drażliwością, obraźliwością, trwałą niezdolnością do utrzymania stałej więzi z innymi ludźmi⁴¹. „Akceptacja frustracji jest niewielka, podobnie jak granica zachowań agresywnych i gwałtownych. Pojawia się także skłonność do obwiniania innych lub opieranie się na pozornie możliwych racjonalizacjach zachowań, skutkujących konfliktami z otoczeniem⁴². Jak łatwo zauważyć, cechy osobowości oraz zachowania Hitlera idealnie pokrywają się z opisem „osobowości dyssocjalnej”. K. Siemienkiewicz przedstawiła tabelę zawierającą czynniki odzwierciedlające cechy interpersonalne, afektywne, stylu życia oraz antisocjalne⁴³. Zawarte w niej czynniki pokrywają się w dużej mierze z cechami osobowości Adolfa Hitlera, np. łatwość wypowiedzania się, brak wyrzutów sumienia i poczucia winy, przebiegłość/manipulacja, impulsywność, kryminalna wszechstronność⁴⁴.

Fritz Redlich twierdzi, że Hitler nie był chory psychicznie. Wspomina on o cierpieniu na „zespół jelita drażliwego⁴⁵ i związaną z tym hipochondrią⁴⁶. Świadczy to o niepokoju, który odczuwał führer.

³⁶ Ibidem, s. 293.

³⁷ P. de Sutter, op. cit., s. 37.

³⁸ K. Siemienkiewicz, *Neurobiologiczne podłoże osobowości psychopatycznej*, „Przegląd Policyjny” 2017, nr 3, s. 154 i nast.

³⁹ P. Gałecki, M. Pilecki, J. Rymaszewska, A. Szulc, S. Sidorowicz, J. Wciórka, *Kryteria diagnostyczne zaburzeń psychicznych*, wyd. piąte, Wrocław 2018.

⁴⁰ ICD-10 Version: 2019, *Dissocial personality disorder*, <https://icd.who.int/browse10/2019/en#/F60.2> (dostęp: 6.04.2023).

⁴¹ Zob. K. Siemienkiewicz, op. cit.

⁴² Ibidem, s. 157.

⁴³ Ibidem, s. 159.

⁴⁴ Ibidem.

⁴⁵ F. Redlich, op. cit., s. 225.

⁴⁶ Ibidem, s. 333.

Uzasadnione wydaje się zatem twierdzenie, że Hitler był psychopata. Nic również nie świadczy o jego braku poczytalności. Nie ma wątpliwości, że był w pełni świadomy tego, co robi i konsekwencji swoich czynów. Dość prawdopodobne są także opinie ekspertów dotyczące istnienia zaburzenia *borderline*⁴⁷.

Józef Stalin (właśc. Josif Wissarionowicz Dżugaszwili), podobnie jak Adolf Hitler, był przywódcą państwa, którego nie był rodowitym obywatelem. Stalin był Gruzinem, a sprawował władzę w Rosji. Urodził się w Gori 21 grudnia 1879 r. Był trzecim synem Jekateriny i Wissariona Dżugaszwili⁴⁸. Za udział na rozruchach antycarskich został skazany na karę pozbawienia wolności, a następnie zesłany na Syberię. W 1909 r. zbiegł z drugiego zesłania na Syberię, co było skutkiem rewolucji w 1905 r. W późniejszych latach kilkakrotnie był aresztowany, następnie zsyłany i wciąż dokonywał ucieczek. Brał udział w wojnie domowej oraz wojnie polsko-bolszewickiej. W 1929 r. zmusił swojego największego konkurenta w walce o władzę do ucieczki z kraju, dzięki czemu mógł sprawować władzę w Związku Radzieckim⁴⁹.

Stalin w trakcie swojego panowania w radzieckiej Rosji był odpowiedzialny za zbrodnie oraz nieludzkie traktowanie własnych obywateli. Badania przeprowadzone przez Mathew White'a określają liczbę ofiar Stalina na 20 mln ludzi⁵⁰. Jest on uznawany za jednego z największych zbrodniarzy wojennych. Często jest porównywany do Adolfa Hitlera, choć do tej pory trwa dyskusja, który z nich był gorszy.

Jak w przypadku wcześniej opisywanego zbrodniarza wojennego, warto przeanalizować dzieciństwo Stalina, które mogło mieć wpływ na jego osobowość oraz zachowania w życiu dorosłym, podobnie jak w przypadku większości zbrodniarzy, nie tylko wojennych, ale np. seryjnych morderców.

Mimo że był trzecim dzieckiem, wychowywał się bez rodzeństwa (zmarli w wieku niemowlęcym). Jego dzieciństwo nie należało do najłatwiejszych, lecz nie był to wyjątek w tamtym czasie oraz jeśli chodzi o miejscu zamieszkania. Dorastał w biedzie. Ojciec był szewcem niestroniącym od alkoholu. Pastwił się nad synem oraz go bił. Gdy pogłębił się alkoholizm, ojciec opuścił rodzinę i od tego czasu J. Stalin był wychowywany wyłącznie przez matkę. Odegrała ona istotną rolę w jego życiu. Była osobą o mocnym charakterze. Ciężko pracowała, by zapewnić synowi wykształcenie. W jego listach widać miłość i wdzięczność, jaką ją obdarzał. W trakcie choroby oraz rekonwalescencji po wypadku pielęgnowała swojego syna.

Stalin był osobą o licznych kompleksach. Przede wszystkim był człowiekiem o niskim wzroście. Wcześniej przebyta wietrzna ospa spowodowała blizny na jego twarzy, a wypadek przyczynił się do niedowładu lewej ręki. Posiadał również dwa zrośnięte palce u lewej stopy. Takie charakterystyczne cechy nie mogły umknąć uwadze jego rówieśników, którzy prawdopodobnie szydzili z niego. Z drugiej strony, wbrew

⁴⁷P. de Sutter, op. cit., s. 38.

⁴⁸R. Conquest, *Stalin*, Warszawa 1996, s. 17.

⁴⁹*Józef Stalin*, <https://histmag.org/Jozeef-Stalin-18781953-20060> (dostęp: 8.05.2023).

⁵⁰Necrometrics...

pozorem, nie był typem samotnika. Angażował się we wszystkie aktywności z rówieśnikami. Warto wspomnieć, że jego niezawodna pamięć budziła u innych szacunek⁵¹. Jego dzieciństwo nie odbiegało drastycznie od dzieciństwa przeciętnego dziecka tamtych czasach, lecz jest duże prawdopodobieństwo, że miało wpływ na ukształtowanie się jego psychiki. Szczególną uwagę trzeba zwrócić na aspekt jego kompleksów, ponieważ to one prawdopodobnie odegrały największą rolę w jego późniejszych działaniach.

Stalin był uważany przez niektórych za tzw. demona seksu. Miał wiele kochanek, z którymi utrzymywał stosunki seksualne. Były nimi gwiazdami opery i baletu Teatru Bolszoi, wśród nich żony i córki jego oficjeli⁵². W 1918 r. dopuścił się zgwałcenia 17-letniej wówczas Nadieżdy Allilujewy. Było to w pociągu, którym zmierzali do Carycyna. Którejś nocy ojciec Nadii, Siergiej Allilujew, usłyszał krzyk, który dochodził z przedziału jego córki. Zamknięte od środka drzwi otworzył mu Stalin, który błaganiami o życie oraz natychmiastowymi zaręczynami uniknął śmierci z rąk ojca jego ofiary, która w przyszłości została jego żoną⁵³.

Przy okazji analizy postaci Stalina warto wspomnieć o innym komunistycznym zbrodniarzu, a mianowicie o Ławrientiju Berii. Określenie jego osoby „demonem seksu”, jak miało to wcześniej miejsce w przypadku Stalina, jest mało adekwatne, ponieważ poziom jego parafilii był zdecydowanie większy. Trzymał on w swoim gabinecie paręnaście par pończoch oraz kilka albumów zawierających pornografię. W sferze seksualnej łączył perwersję i gwałty. Miał kontakty seksualne ze swoją 14-letnią kochanką. Dopuszczał się zgwałceń na przypadkowych kobietach. Katowanie romskich dziewcząt, słuchając ich śpiewu, sprawiało mu wiele przyjemności⁵⁴. Na podstawie jego życia seksualnego można przypuszczać, że cierpiał na zaburzenie preferencji seksualnych, jakim w jego przypadku był sadyzm.

Gwałty radzieckich zbrodniarzy można zakwalifikować jako gwałt władczy oraz sadystyczny. Pierwszy przytoczony typ gwałtu można przypisać obu mężczyznom, natomiast tylko i wyłącznie Berię można określić jako sprawcę gwałtów sadystycznych. Ten typ obcowania seksualnego bez zgody drugiej osoby cechuje się dominacją i wyższością nad ofiarą. Gwałticiel uniemożliwia przejęcie kontroli nad zdarzeniem przez ofiarę. Ponadto sprawca próbuje inicjować intymną relację ze swoją ofiarą (tak jak w przypadku zgwałcenia Nadieżdy przez Stalina). W odniesieniu do gwałtu sadystycznego sprawca dopuszcza się obcowania płciowego bez zgody drugiej osoby, aby ją zdominować, poniżyć i obserwować jej cierpienie, z którego czerpie satysfakcję seksualną. Beria dysponował długą listą patologicznych form przemocy seksualnej, co charakteryzuje ten typ sprawcy⁵⁵.

⁵¹ S.S. Montefiore, *Młody Stalin*, Warszawa 2017, s. 30–32.

⁵² E. Watała, *Kobiety wokół Stalina: kochanki i katorżynki*, Chorzów 2014, s. 15.

⁵³ A. Poppek, *Życie prywatne dyktatorów XX wieku*, Warszawa 2012, s. 50–51.

⁵⁴ E. Watała, op. cit., s. 328–329.

⁵⁵ P. Herbowski, W. Krawczyk, D. Słapczyńska, A. Zalewska, *Przestępstwa seksualne ujęcie psychologiczne, prawne i kryminalistyczne*, Warszawa 2016, s. 98.

„Dla sadystów i niektórych psychopatów stan wyjątkowy jest rajem, ponieważ redefiniuje on normalność i sprawia, że normalni ludzie czynią to, czego w innych warunkach nigdy by nie uczynili. Stalin był takim psychopatą. To, co stwierdzają psychiatrzy zajmujący się zbrodniarzami psychopatami, odnosi się również do Stalina: chłód uczuciowy, manipulowanie ludźmi, brak empatii i niezdolność do odczuwania współczucia z innymi”⁵⁶. Psycholog społeczny Rolf Pohl pisał: „W ramach takiego postrzegania rzeczywistości i takich realnych wzorców zachowań inni ludzie rzadko bywają dla psychopatów kimś więcej niż tylko obiektem”⁵⁷. „Psychopatyczna mentalność Stalina dobrze pasowała do dyktatury i wojny; obie sytuacje uwalniają siły destrukcyjne i pobudzają innych psychopatów oraz sadystów, by ujawnili to, co skrywali w sobie. Ich paranoidalne postrzeganie świata pomagało im nawet przeżyć w świecie gwałtu”⁵⁸. Jak można zauważyć, u Stalina były widoczne dyssocjalne zaburzenie osobowości⁵⁹, tak samo jak w przypadku Hitlera. Niestety, nigdy nie udało się ich przebadać w warunkach laboratoryjnych pod tym kątem, lecz podejmowano wielu prób ich diagnozowania na podstawie relacji bliskich im osób, publicznych wystąpień i ogólnodostępnych materiałów na ich temat. W większości przypadków diagnozowano u nich wcześniej wspomniane zaburzenia osobowości.

Ostatnim analizowanym tutaj zbrodniarzem wojennym będzie Władimir Putin. Nieprzerwanie od 7 maja 2012 r. sprawuje urząd prezydenta Federacji Rosyjskiej. 24 lutego 2022 r. rozpoczął inwazję na Ukrainę, tym samym rozpoczynając wojnę, w której codziennie giną ludzie. Wojna to klasycznie starcie sił zbrojnych, a w przypadku agresji na Ukrainę to zbrodnie wojenne popełniane na ludności cywilnej i jeńcach wojennych. 17 marca 2023 r. Międzynarodowy Trybunał Karny w Hadze wydał międzynarodowy list gończy za dyktatorem. Tak jak w przypadku wcześniej analizowanych zbrodniarzy wojennych, rozważania warto zacząć zacząć od dzieciństwa Putina w celu szukania przyczyn jego postępowania w życiu dorosłym.

Według oficjalnych źródeł Putin urodził się 7 października 1952 r. w Leningradzie, aczkolwiek wersji dotyczących daty jego narodzin oraz przebiegu dzieciństwa jest wiele. 18 stycznia 2000 r. w czasopiśmie Artiom Borowika „Wersija” ukazał się tekst *Das ist Putin*. Dotyczył nieznanych wydarzeń z życia prezydenta Federacji Rosyjskiej⁶⁰. Według tej wersji Władimir Putin urodził się we wrześniu 1950 r. jako niesłubne dziecko Wiery Nikołajewnej. Niespełna trzy pierwsze lata życia spędził z dziadkami, dopóki jego matka nie odebrała go od nich⁶¹.

W tym momencie można już doszukiwać się czynników etiologicznych w zaburzeniu jego osobowości. „Psychologowie twierdzą, że z czynników, które najbardziej wpływają na rozwój emocjonalny dziecka, zwłaszcza trzylatka (między innymi spokój, czułość,

⁵⁶ J. Baberowski, *Stalin: terror absolutny*, Warszawa 2014, s. 233–234.

⁵⁷ Zob. R. Pohl, *Normalität und Pathologie. Sozialpsychologische Anmerkungen zur Psychogenese von Massenmördern*, [w:] P. Gleichmann, T. Kühne, *Massenhaftes Töten. Krieg und Genozide im 20. Jahrhundert*, Essen 2004, s. 158–179.

⁵⁸ J. Baberowski, op. cit., s. 233–234.

⁵⁹ ICD-10 Version: 2019, *Dissocial personality disorder...*

⁶⁰ K. Kurczab-Redlich, *Wowa, Wołodia, Władimir: tajemnice Rosji Putina*, Warszawa 2016, s. 12–13.

⁶¹ Ibidem, s. 16–17.

zaspokajanie potrzeb), najważniejsza jest potrzeba bezpieczeństwa⁶². Skoro zaś⁶³ „na brak poczucia bezpieczeństwa w dużym stopniu wpływają rozstania z osobami najbliższymi, a dziecko przeżywa je tym mocniej, im jest młodsze, gdyż wtedy jego więzi z osobami bliskimi są najsilniejsze”⁶⁴, „możemy sobie wyobrazić szok małego Władimira po »transplantacji« na gruzińską ziemię. Układ nerwowy trzylatka jest jeszcze słaby, a rozpoczynające się formowanie własnego ja i wiary w siebie – bardzo wątłe. Łatwo je na tym etapie wzmocnić albo stłumić. W tym ostatnim przypadku mogą, według psychologów, wystąpić poważne zaburzenia, skłonność do kłamstw, agresywne, a nawet psychopatyczne, zachowania”⁶⁵.

Ojciec Putina był w stosunku do niego chłodny oraz przemocowy. Na słowa nauczycielki, że jego syn ma trudności w nauce odpowiedział, czy ma go zabić, bo nie wie, co ma zrobić z tą informacją⁶⁶. Jego matka była miłą i ciepłą osobą, lecz nie była typem dominującej emocjonalnie matki nad synem, jak było to w przypadku matek Hitlera i Stalina.

U Putina można dostrzec różne osobowości: narcystyczną, autorytarną czy dyssocyjną. Przy każdej możliwej okazji przechwala się sobą. By podkreślić swoją wyższość nad innymi, prawie zawsze spóźnia się na spotkania z głowami państw i nie tylko. „Tak silna potrzeba uznania własnej wielkości i bycia podziwianym, jaką ukazała uroczystość inauguracji, mogła zatruwić zarówno psychologów (...). Jeśli dorzucimy do tego lawinę kłamstw, często wykluczających się wzajemnie, jakby kłamiącemu nie zależało na wiarygodności, albo manię spóźniania się zawsze i wszędzie bez względu na to, czy godzinami czekają na mrozie żołnierze, dziennikarze, politycy czy też – jak okaże się później – królowa brytyjska lub papież, dojdziemy do wniosku, że rysuje się osobowość z jawnie zaburzoną psychiką”⁶⁷. Putin potrafi również świetnie manipulować innymi, co jest charakterystyczne dla dyktatorów.

Putin był również osobą pełną kompleksów, poczawszy od tych związanych z fizycznością („niewysoki był, i przeżywali go w szkole „Uti-Puti”⁶⁸), po aspekty społeczne, wynikające z problemów rodzinnych. Z dużym prawdopodobieństwem kompleksy i dzieciństwo wpłynęły na ukształtowanie się wspomnianej osobowości autorytarnej. Za czasów gdy Putin sprawował władzę w Federacji Rosyjskiej pewien grafolog podjął się określenia portretu psychologicznego na podstawie charakteru pisma. Stwierdził on, że „autor tego tekstu prezentuje postawę zamkniętą tak w sensie fizycznym, jak i psychicznym, a przy tym z całych sił usiłuje się wyzwolić od zniechęconego braku pewności siebie oraz zaniżonej samooceny (...). Stara się zająć jak najwyżej i zdobyć jeszcze większe znaczenie, by odzyskać poczucie własnej godności, tłumione w procesie wychowawczym (najprawdopodobniej przez ojca)”⁶⁹.

⁶² Zob. E. Dyduch, *Charakterystyka rozwojowa dziecka trzyletniego*, <http://przedszkole.sucha-beskidzka.pl/teksty/charakte.pdf> (dostęp: 10.03.2016).

⁶³ K. Kurczab-Redlich, op. cit., s. 17–18.

⁶⁴ S. Tomczyk, *Agresja jako reakcja na brak bezpieczeństwa*, <http://www.profesor.pl/publikacja,10259,Arykuly,Agresja-jako-reakcja-na-brak-poczucia-bezpieczenstwa> (dostęp: 10.03.2016).

⁶⁵ K. Kurczab-Redlich, op. cit., s. 17–18.

⁶⁶ Ibidem, s. 34.

⁶⁷ Ibidem, s. 397–398.

⁶⁸ Ibidem, s. 59.

⁶⁹ I. Goldberg, N. Dienisienkow, *Korrelacje grafologiczno i socjologicznej analiza na podstawie typologii K.G. Junga. Psychologicznej portret Putina*, <http://psyfactor.org/lib/putin3.htm> (dostęp: 10.03.2016).

Profil psychologiczny

Ze względu na to, że każda osoba uczestnicząca w wojnie może zostać zbrodniarzem wojennym, co może być spowodowane różnymi motywami działania, trudno określić dokładny profil psychologiczny zbrodniarza wojennego. Na podstawie zanalizowanych w niniejszym artykule zbrodniarzy wojennych zostaną przybliżone charakterystyczne dla nich cechy i przeżycia, jak również ich profil psychologiczny.

Hitlera, Stalina i Putina wyróżnia bardzo podobny schemat dzieciństwa – ojciec tyran, który bije i znęca się nad synem, przez co ich relacje są oziębłe, oraz dobra, kochająca matka, która dba o swoje dziecko, jak tylko może (wyjątkiem jest Putin, u którego trudno wskazać wszystkie faktyczne aspekty dzieciństwa). Okres ich rozwoju przebiegał jak u wielu innych osób, u których nie spowodowało to większych zmian w psychice.

Ich główną cechą jest wytworzenie się superego, spowodowane dzieciństwem, kompleksami i niektórymi życiowymi doświadczeniami. Uważają się za najlepszych. Za wszelką cenę chcą dominować nad ludźmi, co przejawia się na wiele sposobów. Można również zaobserwować u nich cechy osobowości dysocjalnej.

U Hitlera oraz Putina doszukiwano się również paranoi. F. Redlich doszedł do wniosku, że ksenofobia u Hitlera wynikała z „iluzji paranoidalnej”⁷⁰. Według Roberta S. Robina Putin posiada wiele cech paranoicznych. Pozostawał w „stanie nieustannej wojny z prawdziwymi lub wymagowanymi przeciwnikami, którzy chcą nad nim zapanować i odebrać mu niezależność”⁷¹. Angela Merkel po odbytej rozmowie z nim stwierdziła, że „nie jest pewna, czy Putin ma nadal kontakt z rzeczywistością”⁷².

Zbrodniarze wojenni mimo wielu zaburzeń są osobami poczytalnymi. Rozróżniają dobro od zła. Liczy się dla nich cel, nieważne jakimi środkami osiągnięty. Świetnie manipulują innymi i są pozbawieni skrupułów. Mają ciągłą potrzebę okazywania wyższości oraz dominacji nad innymi. Niektórzy swój popęd seksualny przekierowują na pracę, a inni na swoje ofiary. Kieruje nimi również nienawiść rasowa lub wrogość do innych. Podłoże tego może wynikać nie tylko z niechęci, ale również ze strachu, który jest nierozłączną częścią ich życia.

BIBLIOGRAFIA

Literatura

- Adorno T., *Osobowość autorytarna*, Warszawa 2010.
Baberowski J., *Stalin: terror absolutny*, Warszawa 2014.
Balcerowicz B., *Czym jest współcześnie wojna?*, „Ethos” 2005, R. XVIII, nr 3–4.
von Clausewitz C., *O wojnie*, Warszawa 2022.

⁷⁰F. Redlich, op. cit., s. 294.

⁷¹K. Kurczab-Redlich, op. cit., s. 272.

⁷²Ibidem, s. 272–273.

- Conquest R., *Stalin*, Warszawa 1996.
- Gałecki P., Pilecki M., Rymaszewska J., Szulc A., Sidorowicz S., Wciórka J., *Kryteria diagnostyczne zaburzeń psychicznych*, wyd. piąte, Wrocław 2018.
- Herbowski P., Krawczyk W., Ślarczyńska D., Zalewska A., *Przestępstwa seksualne ujęcie psychologiczne, prawne i kryminalistyczne*, Warszawa 2016.
- Hofmański P., Kuczyńska H., *Międzynarodowe prawo karne*, Warszawa 2020.
- Kanarek A., *Proces norymberski w historyczno-prawnych analizach Franciszka Ryszki. Pojęcie przestępcy i przestępstwa*, „Studia nad Faszyzmem i Zbrodniami Hitlerowskimi” 2011, z. 33.
- Kurczab-Redlich K., *Wowa, Wołodia, Władimir: tajemnice Rosji Putina*, Warszawa 2016.
- Montefiore S.S., *Młody Stalin*, Warszawa 2017.
- Pohl R., *Normalität und Pathologie. Sozialpsychologische Anmerkungen zur Psychogenese von Massenmördern*, [w:] P. Gleichmann, T. Kühne, *Massenhaftes Töten. Krieg und Genozide im 20. Jahrhundert*, Essen 2004.
- Poppek A., *Życie prywatne dyktatorów XX wieku*, Warszawa 2012.
- Ratke-Majewska A., *Poszukiwania zbrodniarzy wojennych i kolaborantów w Ameryce Łacińskiej w dokumentach polskich służb zagranicznych z lat 1945–1950*, „Ameryka Łacińska” 2022, nr 1(115).
- Redlich F., *Hitler: diagnosis of a destructive prophet*, Oxford 1998.
- Siemienkiewicz K., *Neurobiologiczne podłoże osobowości psychopatycznej*, „Przegląd Policyjny” 2017, nr 3.
- Stankiewicz M., *Zasady odpowiedzialności zbrodniarzy wojennych przed Międzynarodowym Trybunałem Wojskowym*, „Studia Prawnoustrojowe” 2006, nr 6.
- de Sutter P., *Szaleńcy u władzy, czyli sposób w jaki psychologia pozwala zrozumieć polityków*, Warszawa 2009.
- Szpak A., *Zbrodnie w Srebrenicy i Sarajewie przed Międzynarodowym Trybunałem Karnym ds. Zbrodni w b. Jugosławii. Casus Ratko Mladicia*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2012, nr 74, z. 4.
- Todland J., *Hitler. Reportaż biograficzny*, Warszawa 2014.
- Watała E., *Kobiety wokół Stalina: kochanki i katorżynki*, Chorzów 2014.

Akty prawne

- Rzymski statut Międzynarodowego Prawa Karnego z dnia 17 lipca 1998 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 708).

Źródła internetowe

- Adolf Hitler*, <https://www.history.com/topics/world-war-ii/adolf-hitler-1>.
- Dyduch E., *Charakterystyka rozwojowa dziecka trzyletniego*, <http://przedszkole.sucha-be-skidzka.pl/teksty/charakte.pdf>.

- Goldberg I., Dienisienkow N., *Korrelacje grafologiczesko i socyoniczeskiego analiza na osnovie tipologii K.G. Junga. Psichologiczeskij portriet Putina*, <http://psyfactor.org/lib/putin3.htm>.
- Henry Murray, <https://psychology.fas.harvard.edu/people/henry-murray>.
- ICD-10 Version: 2019, *Dissocial personality disorder*, <https://icd.who.int/browse10/2019/en#/F60.2>.
- Jakim dzieckiem był Adolf Hitler?*, <https://ciekawostkihistoryczne.pl/2016/06/01/jakim-dzieckiem-byl-adolf-hitler/>.
- Józef Stalin*, <https://histmag.org/Jozef-Stalin-18781953-20060>.
- Marciniak M., *Klasyfikacja prawna zbrodni międzynarodowych*, https://nauka.uj.edu.pl/aktualnosci/-/journal_content/56_INSTANCE_Sz8leL0jYQen/74541952/150532935#:~:text=Zbrodnia%20ta%20ma%20zatem%20podłoże,grupy%20w%20rozumieniu%20definicji%20ludobójstwa.
- Międzynarodowy Trybunał Karny w Hadze*, <http://karne.pl/prawo/miedzynarodowy-trybunal-karny-w-hadze/>.
- Necrometrics (Part of the Historical Atlas of the 20th Century by Matthew White), *Death Tolls across history*, <https://necrometrics.com/ww2stats.htm>.
- Ofiary nazistów: nazistowska ideologia rasowa*, <https://encyclopedia.ushmm.org/content/pl/article/victims-of-the-nazi-era-nazi-racial-ideology>.
- Tomczyk S., *Agresja jako reakcja na brak bezpieczeństwa*, <http://www.profesor.pl/publikacja,10259,Arykuly,Agresja-jako-reakcja-na-brak-poczucia-bezpieczenstwa.Zbrodniarz-wojenny>, <https://pl.glosbe.com/pl/pl/zbrodniarz%20wojenny>.

Psychological profile of war criminals

Summary

Wars have always been social nightmares. People have always been responsible for them. They are such war criminals as Adolf Hitler or Vladimir Putin. People often ask themselves what they had in mind and why they became monsters. In my article I want to present the profiles of war criminals and describe the factors that influenced the formation of their personalities and create an approximate psychological profile of war criminals based on the profiles of three dictators responsible for the deaths of tens of millions of people, Adolf Hitler, Joseph Stalin and Vladimir Putin, who is responsible for the war on the eastern border of Poland, the war in Ukraine. The article shows that the basis for the disorder of their personality which consequently led to their decisions was childhood and later years of their lives.

Keywords: war criminals, dictators, psychological profile, personality disorder